تاڵەبانیی، چەن ٣٥ ساڵ، نەوشیروانی بەکارهێنا؟ ...2... کامیار سابیر

بەشی-٢- لەسەر کتێبەکەی هەڤاڵ کوێستانیی-هک

زۆرینەی سیاسییەکانی کورد، بەتایبەتیی ئەوانەی مەلەتکەی ئایدیۆلۆژیای کوردایەتیین، ژیان و گیانیان هەمووی کۆنترادیکتە(تەناقوضە). هەڤاڵ کوێستانیی-هک، لە حەفتاکاندا کە موراهیقێکی خوێندەوار بووە، باوەڕی بە عێراقیبوون نییە و لە ٢٠١٧ دا، دووبارە بەوپەڕی جەهلی سیاسییەوە، جەختی لێدەکاتەوە و پۆزی شاعیرانەی پێوە لێدەدات. لە کاتێکدا، بە پارەخواردن و بەشداریکردن لە سەروەرییەکانی کوردایەتیی کە چەتەگەریی ئابوورییە، خۆی دەخزێنێتە ناو لیستی گۆڕانەوە و دەبێتە ئەندام پارلمانی عێراق و پارەیەکی موفت و مەڕ، لەسەر حیسابی کۆرکردنی دەیان هەزار گەنج کە بە دوای عەدالەتی کۆمەڵایەتیدا وێڵ بوون، نەشی گیان دەکات و گەنجانی سەرگەردانی گۆڕانیش، هێشتا بە سیاسییە ناعوقەلاکانی شاخ و هەندێ سیاسیی گەنجی گیرفان قووڵدا، هەڵدەدەن.

وێڕای ئەوەی دونیایەک پرتەوبۆڵەی لەسەرکردایەتیی یەکێتیی و لەشەخسی نم، هەیە، کەچیی پاش ئەو هەموو ساڵە و دوای ئەوەی دەگاتە هەندەران، دووبارە و بە هەریسی کوردایەتیی و دەستاڵگەیشتن بە پۆستێک(ئەندام پارلمانیی پڕ لە غەزوبەزی عێراق)، بە شانازییەوە ڕەگەزنامەی عێراقیی و تەسکەرەی عێراقیی، تەجدید دەکاتەوە و بەیعەت بە نم دەداتەوە و لەپاڵ لیستەکەیدا خۆی کاندید دەکات و بە مورادی ماکیاڤیلییانەی خۆی حاصڵ دەبێت. جا مرۆڤ ئەگەر بە چاوی ناسیۆنالیزمی کەرەدەزەوە، بە چاوی ناسیۆنالیزمی گامێشەوە* یاخود بە چاوی ناسیۆنالیزمی نەژادیی بەفیکری کوردایەتییەوە، لە ئەکت و لە ئەجێندای ئەم جۆرە سیاسیانە بڕوانێت، بەگومان نە لە پێرێ، نە لە دوێنێ، نە لە ئەمڕۆ و لە ئایندەیش، تێدەگات. بە واتایەکی تر نە لە رابردوو، نە لە هەنووکە و نە لە ئایندە، هەرگیزاوهەرگیز نەک تێناگات، بەڵکو وەکو کەرەدەز و گامێش، زیانی بە خۆی، بە مەزرا و خاوەنەکەیشی دەبێت.

ئەوەتا عێراقیش وەکو هەرێمی کوردستان، وێرانەیە و لەوەش کەمەڵێ

مافیای (شیعە و سوننە) حوکمڕانیی دەکەن، ئەگەر نا، هەر لەسەر ئەو ناڕاستگۆییەی نووسەر، لەسەر ئەو هەموو کۆنترادیکت و درۆ شاعیرانەیەی کە پاش نزیکەی ٤٠ ساڵ، وێنەکەی تەسویق دەکاتەوە و لە ٢٠١٧ دا گوایە باوەڕی بە عێراق و ناسنامەکەی جیۆگرافیاکەی نەبووە و نییە، پاش ئەوەی چوارساڵیش ئەندام پارلمانی عێراق بووە، ئەوە دەکرێ ئەخەی بگیرێ و بڵێی، ئەی بۆچی درۆت لەگەڵ خۆت و لەگەڵ خەڵکی عێراق و کوردستان کرد، کاتێک لە ٢٠١٠ بوویت بە ئەندام پارلمانی عێراق، بە کەلامی قورئان، سوێندت بە یەکپارچەیی و سەروەریی و پاراستنی خاکی عێراق خوارد؟ ئەها، پارە، سامان و بەرژەوەندیی شەخصیی، کورد گۆتەنی” دایکم پارە، باوکم پارە”، چەند درۆی گەورە بە شاعیری شاخ و سیاسیی گەندەڵ دەکەن؟ بە گەڕانەوە بە بەشی یەکەمی ئەم نووسینە، جەخت لەوە دەکەمەوە، سیاسییەکان لە پێناوی پارە و پۆستدا بە شەخصی خۆیان و بە ژیانی تایبەتیی ماڵومنداڵیان، ئامادەن سەری هەزار کوردستان بە بەڵتەجیی و دیکتاتۆری پایتەختەکانی ئەملاوئەولا بگرن کە بە دوژمن وێنەیان دەکەن! هەموو ئەمانەیش لە ژێر حەماقەتی کوردایەتیی و دەوڵەتی فشەی کوردییدا، سواغ دەدەن و دەیشارنەوە.

غوبنی تاڵەبانیی:

تاڵەبانیی و ئیبراهیم ئەحمەد، سەرەڕای ئەوەی خۆیان داینەمەی ئەو چەتەگەرییەی شۆڕشی! ئەیلول، بوون، بەڵام ئیعجابی زۆریان بە بارزانیی و موراهیقبوونی ئەفەندییانەی خۆیان، وایکرد، بارزانیی رەئیس قەبیلەیەک بە سەرۆکی خۆیان و بە سەرۆکی پارتییش ئەژمارد بکەن. بگرە دەسگا موخابەراتییەکان، مەئمورییەتەکانی مەساد، ساواک و سی ئای ئەی، بەم دووانە بسپێرن و لە عەبدولکەریم قاسم تەمەڕودیان کرد و پشتی ئاغا پیاوکوژ و چەتەپیاوکوژەکانی کوردیان گرت. دواتر کاتێ زوو زانیتیان لەگەڵ عەقڵییەتی خێڵ و عەشایەرییدا ناتوانن سیاسەت بکەن و بگرە بارزانیی، حیسابی جدییشی بۆ ناکردن، کێشەی بەناو! سیاسییان، دروست کرد.

دەڵاڵخانە و جاشخانەی ئەیلولیان ناو ناوە”شۆڕش”، دەی بە ویژدانی کە، بە ستاندەردی کام توێژینەوە و کام شاهێدی مردوو و زیندوو، لە دروستبوونی عێراقی نوێیەوە، لە دوای شەڕی جیهانیی یەکەمەوە، عێراق، سیاسییەکی عەقڵانیی، شەریف، دەستپاک، ویژدان زیندوو، پڕتۆلێرانس و عەقڵکراوەی وەکو زەعیم عەبدولکەریم قاسمی بەخۆیەوە بینییوە؟ لەو چوارساڵەی ژیانی سیاسیی ئەودا، بە ئەندازەی ٩٤ ساڵ لە دروستبوونی عێراقەوە تا ئێستا، عێراقی گەشەپێداوە(بە

کوردستانیشەوە). خزمەتگوزاریی و پرۆژەی گەورەی ل□ س□دان نەخۆشخانە، هەزاران خوێندنگە و پرۆژەی ئابوویی لە کشتوکاڵیی و پیشەسازییەوە بۆ بەنداوی ئاو و رێگەوبان، بۆ عەدالەتی کۆمەڵایەتیی… و…تاد، دروست کردووە. کورد، وەکو نەتەوەی دووەمی عێراق ناسراوە و هیچ ستەمێکی میللیی لەسەر نەماوە، بگرە کورد گێچەڵی بە قاسم کردووە! ئەی بۆچی چەتەکانی کوردایەتیی، مونەوەرە سیاسی□ ئەفەندییەکانی کوردایەتیی(ئیبراهیم ئەحمەد و تاڵەبانیی، بەتایبەتیی)، دژایەتیی عەبدولکەریم قاسمیان کرد و عێراقیان بەرەو هەڵدێرێک برد، تا ئێستایش، ئەم هەڵدێرە هەر درێژەی هەیە؟ بێگومان، بە عەمالەتی ئیقلیمیی و جیهانیی، ئەمە کرا. لێرەدا، قسەیەک بۆ دز بکەین، مەلا موصطەفا، دوای ئیشتیهای ئاغا و دەرەبەگەکانی کورد کەوت و شەڕەکەیش لە لایەن موراهیقە ئەفەندییە نەتەوەییەکانی ئەوسەردەمەوە، ئاگرەکەی خۆش کراوە. بە واتایەکی تر، بارزانیی، لەگەڵ شەڕکردندا نەبوو، دواتر بەهۆی بەرژەوەندیی ئاغاکانەوە، تێوەگلاو کۆنترۆڵی شۆڕشیشی! لە ئەستۆ گرت.

چوارساڵی نەبرد، تاڵەبانیی و ئەحمەد، لە لایەن بارزانییەوە راونراون، سەرەتا ویستیان بچن بۆ لای دەسگای ساواک و شاهەنشای ئێران(هەمەدان)، بۆ ئەوەی شەفاعەتیان بۆ بکات، بەڵام کارتەکانی بارزانیی بەهێزتربوون و رۆڵە ئیقلیمییەکەی کەوتبووە سەر سکەی خۆی، کارێکیان بە گەنجە رادیکاڵەکان، نەمابوو. ئەم غوبن و پەراوێزخستنە، وایکرد گرووپەکەی تاڵەبانیی، رووبکەنەوە بەغداد و ئەوەی پیاوکوژ و جاشخانەکەی ئەیلول پێیان دەڵێن جاشایەتیی ٦٦، لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا، دژی شۆڕشەکەی پێشوو خۆیان وەکو مورتەزیقەی داخیلیی، دژی مورتەزیقەی بیانیی(شۆڕشگێ-ڕەکانی ئەیلول) بووەستنەوە. بەهۆی باڵانسی هێز و قورسایی موخابەراتی جیهانییەوە، هێزی تەرازوو بەلای بارزانییدا شکایەوە و حکومەتی عێراق، ناچاربوو، موفاوەضات لەگەڵ بارزانیی و مەلاییەکاندا بکات و جەلالییەکان، ئاوت بکات و بیانکوژێنێتەوە.

تاڵەبانیی، دووبارە بەغوبن و عەزم-شکاندنی رادیکاڵانەی خۆیەوە، بە ناچاریی چووەوە خزمەت بارزانیی و رۆژگاری بەڕێکرد و لە ژێریشەوە، خەریکی دروستکردنی کۆمەڵە بوو، تا ئاشبەتاڵ رووی دا. لە هەموو مێژووی کوردستاندا، کەس ئەوەندەی تاڵەبانیی، پێیخۆش نەبوو، مورتەزیقەخانەکەی ئەیلول کۆتایی پێبێت کە بە دەستی خۆی بناغەی ئەو عەمالەت و تەمەڕودەی رۆنا. ئەم خۆشحاڵییەی بۆ ئەوەبوو، هەلێکی زێڕیینی بۆ بەرجەستەکردنەوەی خۆی و نیشاندانی

توانا سیاسییەکانی خۆی، بە هەڵکەوتەوە. چۆن تاڵەبانیی، بەشداریی ڕاستەوخۆ و بگرە ماستەرمایندی هەڵگیرساندنی چەتەگەرییەکەی ئەیلول بوو، هاوزەمان ئوستاذ، رائید و قائیدی هەڵسانەوەی شۆڕشی نوێیش بوو؟ ئەم هەلە مێژووییەی نەدەبووایە لەدەست بڕوات کە پێشتر هەر خۆی کۆمەڵەی مارکسیی-لێنینیی، دروست کردبوو.

مام جەلال، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی لەسەر بناغەی کۆمەڵە (دواتر بوو بە ڕەنجدەران) دروستکرد و ئەو تەتکەوپەتکانەی تر لە چەشنی بزوتنەوە و خەتی گشتیی و دواتر شۆڕشگێڕان...تاد، هەمووی یاریی و چوارەسکەنی خۆی بوون. خاڵە شەهاب و ئەنوەر و جەعفەر، پیازی سوورەوەکراوی سەر ساوەر بوون کە مام جەلال بە چێشتلێنەرەک سووری کردوونەتەوە و ساوەرە سوورەی کۆمەڵەی پێڕازاندبوونەوە. خۆی یەکەمین سکرتێری کۆمەڵە بووە. ئارام، وەکو گەنجێکی رادیکاڵ و سەرکێش، سنووری جیۆگرافیا سیاسییەکەی هەر بەری قەراغ بوو، ئەوەندەیش گەنج و بێ تەجروبە بوو لە لوعبە سیاسییەکانی مام جەلال و پیاوەکانی نەدەگەیشت. جگە لە عەلی عەسکەریی کە جە بەڕوتی سیاسیی و عەسکەریی هەبوو، مام جەلال حیسابی بە هیچ کەسێکی تر نەکردووە و یەک بە یەکی قیادەی یەکێتیی، کۆمەڵە، بزوتنەوە، ...تاد، تەعیین و تەوظیف کردوون(بە نەوشیروان موصطەفا یشەوە- نم).

هک، لەوەدا راست دەکات، بە ئەوەی تاڵەبانیی دەست بەسەر کۆمەڵەدا بگرە و هەندە گەنجی یاخیی و سەرکێش، رست بکات و تەواوی کۆمەڵەیش کۆنترۆڵ بکات، پێویستی بەکەسێک دەبێت وەکو سکرتێری کۆمەڵە تەعیینی بکات و ئەم مەئموریەتەی پێ بسپێرێ(لا ٨٤-٨٥). ئەم کەسە، نم دەبێت و بە تەبزیی و بەهۆی کاریزمای تاڵەبانییەوە، لەسەری سەرەوە، بەئەوەی لە دوورونزیکەوە پێوەندیی بە کۆمەڵە و ڕێکخستنی کۆمەڵە و بیروباوەڕی کۆمەڵەوە، هەبێت، بە ئەجێندای شەخصیی خۆی"مام"، نم تەعیین دەکات و دەیخاتە رییزی کەسایەتیی و ویقاری عەلیی عەسکەرییەوە(بە ئەوەی باڵانس رابگرێت). موراهیقەکانی کۆمەڵەیش(بە تایبەتیی ئەوانەی دواتر بوون بە ئاڵای شۆڕش-ئاش)، جگە لە ئارام، هەموویان موبارەکەی ئەم تەعیینکردنەیان کرد. دواتر گرووپی زیندانیش(ئەوانەی لەگەڵ عومەری سەیید عەلییدا بوون) کران بە پاڵووی ئەو تەعیینکردنەی نم، ئەمەیش هەر بە دەستووری شەخصیی و موبارەکەی مام جەلال، تەصدیق کرا. هک، حەقیقەتێکی تری مێژوویی پشتڕاست دەکاتەوە و دەڵێ" خەباتە چینایەتییەکەی کۆمەڵە، خەباتی کرێکاران بەرامبەر سەرمایەداریی نەبوو، بەڵکو خەباتە چینایەتییەکەی دامەزرێنەرانی کۆمەڵەیش، دژ

بە دەسەڵاتی ماڵی بارزانیی بوو. درێژەی دەداتێ و دەڵێ ئەوکاتەی لەشاخیش بووین، زۆرێک لە کادیران و سەرکردەکانی کۆمەڵە لەسەر هەمان قەناعەت بوون. (لا ١٠٤-١٠٥). ئەم جەختکردنەوەیەی نووسەر، حەقیقەتی ئەو ئەجێندا شەخصیانەی تاڵەبانیی، باشتر بەیان دەکات.

پاش ئەوەی بە قەولی مام جەلال، باڵی جووجە ڕەسوڵی بزوتنەوەی سۆشیالیست لە یەکێتیی جیادەبنەوە، مام جەلال دەیەوێ پێگەیەکی تر لەسەرکردایەتیی یەکێتیدا تەعیین بکات(بە خۆیەوە ٧ کەس، دوو دوو لە کۆمەڵە، بزوتنەوە و خەتی گشتیی)، زۆرینەی قیادە گەنجەکانی کۆمەڵە، ناوی جەمال ئاغا و عەلیی حەوێز، ڕەت دەکەنەوە، مام هەڕەشە دەکات، خۆی تووڕە دەکات و گوایە وازدەهێنیت! و کوردستان بەجێدەهێڵێت!، ئا لەوێدا بە دەستووری چاوهەڵتەکاندنی مام، فریادڕەس، نەم فریای ئەجێنداکانی مام دەکەوێت و ئەو دوو ناوە غەصبەن لەسەر کۆمەڵە و بزوتنەوە فەرض دەکرێن! نووسەریش لەوەوە تێدەگات، نەم تەواوکەری مام جەلالە(لا ١١٨-١١٩).

تاڵەبانیی، هەرچەند لاو هەرزەکار بوو لە شەستەکاندا، بەڵام بە مانای کەلیمە قائید بوو، توانای دروستکردنی ڕووداوی هەبوو، پیاوەکیش بووە، هەرگیز بێئومێد نەبووە و بەردەوام ئومێدی بەهەموو قیادەی یەکێتیی و پێشمەرگەکانی دەبەخشی، بەڵام تەواوی یەکێتیی، کۆمەڵە، بزوتنەوە و خەتی گشتیی… هەمووی بە ئەجێندای تایبەتیی خۆی دروست کردوون و تەواوی ئەو پیاوانەی لەگەڵیدا کاریان کردووە(جگە لە عەلی عەسکەریی و تا ڕادەیەکیش ئارام) سەرجەمیان بە ورد و درشتیانەوە، لەسەروو هەموویشیانەوە، نەم، غوڵامی سیاسیی خۆی بوون و بەبێ مام، هیچ توانایەکی قیادیی و سیاسییان بە حەدیی تێدا نەبووە. لە هەموو مێژووی ئەو ٣٥ ساڵەی نم لەناو یەکێتییدا بووە، هەمیشە مام بە ئەجێندای خۆی و حیزبەکەی بەکاری هێناوە. کاتێکیش تەمەنی نم، دەچێتە سەر و لە دوایین قەناغدا لەساڵی ٢٠٠٦ دا، دوا هەوڵی خۆی لە هەڵبژاردنی مەڵبەندەکاندا تاقی دەکاتەوە و فەشەلێکی قورسی تووش دەبێت، بییر لە دروستکردنی شتێک دەکاتەوە کە تەحەددای تاڵەبانیی پێ بکات کە دواتر ناوی “گۆڕان”ی لێدەنێت. بە کورتییەکەی گۆڕان، ناعەدالەتی کۆمەڵایەتیی و توڕەیی خەڵکی بەرامبەر دەسەڵاتی پارتیی و یەکێتیی، ئیستیغلال کرد بە پرۆژەیەکی شەخصیی کە هیچ کەس سوودمەند نەبوو لەی، جگە لەوانەی لە ڕێگەی گۆڕانەوە، دەستیان بە غەزوبەزەکانی کوردایەتیی و دەسەڵاتداریی گەیشت، وەڵای بە تەوریثکردنی گۆڕان و بەجێهشتنی صەدان میلیۆن دۆلار لە موڵک و ماڵ و پارە، بە کوڕەکانی…

ئەم باسە درێژەی دەبێت..

• ناسیۆنالیزمی گامێش Buffalo Nationalism ، کتێبی تیۆریستی سیاسیی، پرۆفیسۆر کانچا (Kancha Ilaiah)یە کە رەخنە لە رۆحیانەتی فاشیزمی نەتەوەیی دەگرێت.

ترامپ و راگەیاندنی جەنگی جیهانی دژ بە سۆسیالزم …عەلی مەحود محەمەد

رۆژی دوو شەمە 18ی فیبوریەوەری ترامپ لە زانکۆی میامی" شوێنی گردبونەوەی توندڕەوە راستڕەوە کوبی و ئەمەریکاییە لاتینیەکان" هەرێمی فلۆریدا بە ئامادە بوونی ئەندامانی پارتی کۆماری و ئۆپۆزسیۆنی راستگەرای فەنزوێلی و کوبی, شەڕی جیهانی دژ بە سۆسیالزمی راگەیاند, کە پێشتریش لە مانگەکانی رابردوودا لە چەند بۆنەو کاتدا وەك لە وتاری ساڵانەی حالەتی ئیتحاددا ئەم سەرۆکە ملیاردێرە پەلاماری بیری سۆسیالستی دابوو, ئامادە بووان بە دروشمی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا, وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ….. ترامپ ترامپ پێشوازیان لە هەڵمەتەکەی کرد, ئاوازەکانی پشتیوانی نەك هەڵمەتی مەکارسی 1950ی ئەمەریکای وەبیر دەهێنایەوە, بەڵکو دروشمەکان هاوتای دروشمەکان هیتلەر و مۆسۆلێنی ساڵی 1930 بوو, ئیدعای ترامپ بەوەی سۆسیالزم بە کۆڵکی مرۆڤایەتی و حوکمڕانی نایات, لە گەڵ سەرەتایترین باوەڕی دیموکراسیەت یەك ناگرێتەوە, کە هەڵبژاردنی شێوازی حوکمڕانی بە هاووڵاتیانی هەر وڵاتێك دەهێلێتەوە.

هێرشکردنە سەر سۆسیالزم سەرەتای هەڵمەتی هەڵبژاردنی ترامپە بۆ هەڵبژاردنی ساڵی 2020, دەیەوێت لە رێگای هێرش بۆ سەر سۆسیالزم پەلاماری پارتی دیموکرات بدات تاکو بیخاتە حالەتی داکۆکی و دوبەرەکییەوە, کە باڵێکی بەهێزی خۆیان بە چەپ و پێشکەوتنخواز و سۆسیالست دەزانن, ئەمە دەرخەری ئەوەیە سۆسیالزم دەبێتە میحوەری سەرەکی هەڵبژاردنی ساڵی 2020ی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا,

دیارە راستگەراکانی ئەمەریکا هەر هەنگاوێك بۆ بیمەی تەندروستی بۆ هەمووان و پاراستنی ژینگەو خوێندنی خۆڕایی و پشتیوان دەوڵەتی بە سۆسیالزم دەزانن، رۆژگارێکی ساڵی 1961 بەرنامەی میدیکیر وەك تەندروستی سۆسیالستی سەیر دەکرا، لە لایەن پارێزگارە کۆمارییەکانەوە دەوترا بە هاتنی ئازادی ئەمەریکی لەناو دەبردرێت بۆیە رەتی بکەنەوە.
ئەنجامی پەلامارەکانی ترامپ هەرچیەك بێت لە قازانجی سۆسیالزمدایە و خۆی وەك ئەلتەرناتیفی سەرمایەداری لە پێشکەوتووترین و بەهێزترین وڵات لە مێژوودا دەناسێنێت، بە تایبەتیش ئەمرۆ سۆسیالزم لای ئەمەریکییەکان وەك جاران ترسناك نییە بەڵکە بەشێکی بەرچاو لە هاووڵاتیان پشتیوانی لێدەکەن.

پەلامارەکانی ترامپ بۆ دوای بڵاو بونەوەی ئەو گرتە ڤیدیۆیەدا هات بیرنارد ساندەرز بڵاوی کردەوە و تیایدا رایگەیاند خۆی بە پێستی سەرۆك کۆماری ئەمەریکا لە 2020 کاندید دەکات، بە رۆژی دوای راگەیاندنی شەڕی جیهانی ترامپ دژ بە سۆسیالزم، هەڵمەتی خۆی لە هەرێمی فەرمەنتەوە بە فەرمی راگەیاند، بەو دەستەواژەو داواکاریانەوە هەڵمەتەکەی دەست پێکرد کە ترامپ بە سۆسیالزمیان دەزانێت وەك بیمەی تەندروستی گشتی، خوێندنی زانکۆ بە خۆڕایی، 15 دۆلار بۆ لانی کەمی سەعاتێك کار ......، ترامپ و ستافەکە تیئۆرسیەنەکەی وا لە سۆسیالزم ترساون باوەڕ ناکەم لە ماوەی حوکمڕانیاندا سەردانی وڵاتێکی ئەسکەندەنافیش بکەن کە زۆر لەو بەهایانەی تێدا پراکتیزە کراوە.

پەلامارە یەك لەدوای یەکەکانی ترامپ بۆ سەر سۆسیالزم، کۆمەڵێك هۆکاری ناوخۆیی و دەرەکی خۆی هەیە، ترامپ گەیشتە ئەو باوەڕەی سۆسیالزم و کۆمۆنیزم لە 9ی نۆڤەمبەری 1989 بە روخانی دیواری بەرلین کۆتایی نەهاتووە وەك ئیدعا دەکرا، بەڵکە شەڕەکە بە نیوەچڵی بەجێ هەڵەڕاوە، ئەمڕۆ وەك قارچك لەهەموو کونج و کەلەبەرێکەوە سەری دەرهێناوەتەوە، تەنانەت فۆکۆیاماش خاوەند تیۆری لیبرالیزم کۆتایی مێژوو ئەمڕۆ دەڵێت سۆسیالیزم پێویستە، دوای 26 ساڵ لە راگەیاندنی مەرگی یەکجاری سۆسیالزم، ئێستا تۆبە دەکات و بە پێویستی دەزانێت بۆ مرۆڤایەتی، ئێستا سۆسیالزم وەك بەرنامەیەکی ئابووری بۆتە ئەلتەرناتیفی ئەنتەرناسیۆنالی سستەمی سەرمایەداری، لە هەموو شوێنێك بوونی هەیە و سنور ناناسێت و نازانێت وەك ترامپ لە میامی رایگەیاند، گرنگترین ئەو هۆکارانەی پاڵنەری ترامپن بۆ راگەیاندنی شەڕی جیهانی دژ بە سۆسیالزم

ئەمانەی خوارەوەن:1-لە ناو ئەمەریکا تەواوی پارتە سۆسیالست و مارکسی و شیوعیەکان لەدوای بە دەسەڵات گەیشتنی ترامپ لە روی ئەندامگیرییەوە گەشەی بەرچاویان کردووە, نموونە پارتی سۆسیالست دیموکرات ژمارەی ئەندامانی بە 18ی دیسەمبەری 2018 گەیشتەتە 55 هەزار ئەندام, 900% گەشەی کردووە, لە زۆربەی هەرێمەکان ستافی گەنج و چالاکیان هەیە بە ئەنجامدانی بانگەشەی هەڵبژاردنەکان, لە گەڵ حیزبی شیوعی و پارتی ئەلتەرناتیفی سۆسیالستی نزیك 65000چالاکوانیان بۆ پارتی دیموکرات زیاد کردووە لە هەڵبژاردنەکان بە تایبەتیش بەهێزکردنی باڵی پێشکەوتنخواز, ئەم 3 پارتە باوەڕیان وایە هەڵمەتی هەڵبژاردنی خۆیان لە ریزەکانی پارتی دیموکرات بەرنە پێشەوە.

2- کیشما سوانت 35 ساڵەی بە رەچەڵەك هیندی لە شوباتی ساڵی 2013 بوو بە ئەندامی ئەنجومەنی شاری سیاتل لەسەر لیستی پارتی ئەلتەرناتیفی سۆسیالستی”ترۆتسکیست”, ناوبراو هەرچەندە تەنها بوو وەلێ توانی 15 دۆلار بۆ سەعاتەکی کار بسەپێنێت لە شارەکەی خۆیدا, لە ساڵی 1916ەوە یەکەم مارکسییە لەم شارە دەیباتەوە, بۆ ئەوكات 6 ساڵ لەمەوپێش ئەمە خەون بوو, لە لە هەڵبژاردنی نۆڤەمبەری ئەمەریکا پارتی سۆسیالستی دیموکراتی ئەمەریکا 104 پۆستی بردەوە لەناویاندا دوو پۆستی کۆنگرێس, بەمەش ژمارەی پۆستەکانی بۆ 139 پۆست بەرز بوەوە, لە گەڵ هەڵبژاردنەکاندا ژمارەی پۆستەکانی دەچێتە سەر و زیاتر ریشە لەناو دەزگاکانی حکومەت دادەکوتێت, دوو ئەندامەکەی کۆنگرێس کێشەی زۆریان بۆ ترامپ لە راگەیاندنەکان دروست کردووە, بۆیە ترس هەیە ئەم هەڵکشانە بەردەوام بێت.

3- لە دوا هەڵبژاردنی کۆنگرێسدا 104 کۆنگرێسمانی پێشکەوتنخواز لە لیستی دیموکراتەکان دەرچوون, هەندێکیان بە نزیکایەتی لە شیوعییەکان و مارکسییەکان ناسراون, بۆچونەکانیان لە داواکارییەکانی بیرنی ساندەرز و سۆسیالستەکان نزیکە وە تا هەنووکە ئەو دیموکراتانەی خۆیان پاڵاوتووە بۆ پۆستی سەرۆك كۆمار تەرحەکانیان نزیکە لە پێشکەوتنخوازەکانەوە, بەشێوەی گشتی تێکەڵەیەك لە بیری سۆسیالستی و پێشکەوتنخوازی باڵی بەسەر ژینگەی بەرنامەکانیان کێشاوە.

4-ئۆکاسیۆ کۆرتیز لە گەڵ رەشیدە تەڵەب ئەندامانی پارتی سۆسیالست دیموکرات بۆنەتە ئەندامی کۆنگرێس, کۆرتیز گەنجترین ئەندامی کۆنگرێسە و سۆسیالستخوازێکی پێگیرو کەلە رەق و ئازایە, بۆتە ئەستێرەی سەر کەناڵەکانی راگەیاندن, ئێستا دوای ترامپ خاوەند

زۆرترین جەماوەر و پشتیوانی خەڵکی لە سەرتاسەری ئەمەریکا و جەماوەری لە هەڵکشاندایە.

5- بە پێی راپرسی دەزگای گالوپ , کەمتر لە نیوەی گەنجانی تەمەن 18 بۆ 29 ساڵ هەڵوێستی باشیان هەیە لەسەر سستەمی سەرمایەداری , رێژەی گەنجان کە بە پۆزەتیف سەیری سەرمایەداری دەکەن لە 68%ەوە لە ساڵی 2010 ەوە دابەزیووە بۆ 57% لە ساڵی 2016بۆ 45% لە ساڵی 2018, واتا لە ماوەی 8 ساڵدا بە رێژەی 323% دابەزیووە, ئەو گەنجانەشی بە باشە سەیری سۆسیالیزم دەکەن گەیشتۆتە 51% , واتا پشتیوانی سۆسیالیزم لەناو گەنجان 6 خاڵی زیاترە لە سەرمایەداری, لە لەناو سەرجەم ئەمەریکیەکان بە رێژەی 56% پشتیوانی لە سستەمی سەرمایەداری دەکرێت, بەڵام لەناو دیموکراتەکان و بێلایەنەکان لەسەرجەم تەمەنەکان 57% بە باشە سەیری سۆسیالزم دەکەن.

هاوکات بە پێی راپۆرتێك پێگەی ئەکسیۆس بڵاوی کردۆتەوە, لەناو دەنگدەرانی پارتی دیموکرات لە هەرێمی ئایوا سۆسیالزم زۆرینەیە, بۆیە لە ژینگەیەکی وا دا زەحمەتە دیموکراتە پێگەی سیاسی ناوەند و دەوڵەمەندەکان بتوانن بچنە پێشبڕکێی سەرۆك کۆماریەوە.

ئەم راپرسی و ئامارانە مەترسیدارن بۆ سستەمی سەرمایەداری ئەمەریکی , تەنانەت رقی خەڵك لە وۆڵستریت گەیشتۆتە ئاستێکی بەرز, بە هەڵکشانی سامانی ملیاردێرەکان رقە چینایەتیەکان زیاد دەکات و متمانە بە سستەمی سەرمایەداری دادەبەزێت, بزووتنەوەی وۆڵ ستریت داگیر بکەن لە ساڵی 2011 نموونەیەکی سەرەتایی بوو, ئیتر 99%ی کۆمەڵگا بەرەی خۆیان لە گرووپی 1% و 99,99% لە گرووپی 0,01% جیاکردۆتەوە, لێکگرێدانەوەی ئەستەمە لە کاتێك 3 هەرە دەوڵەمەندەکانی ئەمەریکا سەروەت و سامانیان زیاترە لە داهاتی نیوەی هەژاری هاووڵاتیانی وڵاتەکە کە بە بەهەشتی خەونەکان ناسراوە.

6- خۆ کاندیدکردنەوەی بیرنی ساندەرز کە پێشتر لە ساڵی 2016دا زۆرینەی گەنجان و زیاتر لە 13,5 ملیۆن کەس دەنگیان پێ دا, لە 9 یەکەم کاتژمێر خۆکاندید کردنەکەی 6 ملیۆن دۆلار کۆمەکی لە 225 هەزار بەخشەر کۆکردەوە لە کرێکاران و قوتابیان و هاووڵاتیانی هەژار, کە بێوێنەیە لە مێژووی ئەمەریکا, هاوکات چاوی لەسەر کۆکردنەوەی ملیۆنێك خۆبەخشە بۆ ستافی بانگەشەی هەڵبژاردن, ئەو کۆمەك لە کۆمپانیا زەبلاحەکان و ملیاردێرەکان رەت دەکاتەوە, کاندیدکردنی ساندەرز تەکانێکی دیکە بۆ بڵاوبونەوەی بیری

سۆسیالزم لە کۆمەڵگای ئەمەریکا دەدات ئەگەر بە ناتەواویش بێت، کە ئێستا یەکێکە لەو وشانەی زۆرترین گەڕان بۆی هەیە لە گوگڵ و شوێنەکانی دی لە وڵاتەکە.

کەواتا سۆسیالزم لەو وڵاتەی ڕۆژێک ئومێد نەبوو ببێتە ڕێبازێکی سیاسی کۆمەڵایەتی ئەمڕۆ لەناو کۆنگرێس و دەزگاکانی حکومەت و سەر کەناڵەکانی ڕاگەیاندنی ناوخۆیی و شەڕی هەڵمەتی هەڵبژاردنی پۆستی سەرۆک کۆماریی، ئەمڕۆکە لەناو زانکۆکان و لەناو دڵی گەنجانە و لە بەرزبونەوەی بەردەوامیشدایە، بۆیە شەڕێکە شەڕێکی بێ هودەیەو سۆسیالزم دوارۆژی مرۆڤایەتییە.

7- ترامپ لە هەڵمەتەکەی مەیامی سەرباری غەرق بون لە فاشیزم وەک ملیاردێرێک، هاوکات گەڕایەوە بۆ عەقیدەی مۆنرۆی ساڵی 1823 ی ئەمپریالستی، بە پێی ئەو عەقیدەیە بێت ئەمەریکای لاتین موڵکی تایبەتی ئەمریکایەو دەبێت خۆی تەنانەت شێوازی دەسەڵاتەکەی دیاریبکات بۆ وڵاتەکانی ، وەک لە میامی رایگەیاند سۆسیالزم لە ئەمەریکای لاتین جێگای نابێتەوە، "سەرۆک جیمس مۆنرۆ لە ساڵی 1823 بە بەرەو ڕوبونەوەی داگیرکاری فەرەنسا و بەریتانیا بۆ ئەمەریکای لاتین دوای رزگاربونیان لە داگیرکاری ئیسپانی باوەڕی مۆنرۆی داهێنا، بە پێی ئەم باوەڕە ئەمەریکای لاتین بە موڵکی ئەمەریکا دەزانن لە ژێر دروشمی ئەمەریکا بۆ ئەمەریکییەکان ، لە نێوان 1846 بۆ 1848 مەکسیک نەک تیکساس بگرە کالیفۆرنیای سەرو و نیومەکسیکۆ و ئەتاواو نیڤادا و ئەریزۆناو کولادۆری ڕۆژئاوای لە دەست دا بە ئەمەریکا ، لە نێوان ساڵانی 1898 بۆ 1994 دا وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا 41 حکومەتی لە ئەمەریکای لاتین روخاند کە 17یان بە بەشداری سەربازی راستەوخۆ بوو"، لە ئەم هەوڵەی ترامپ بێهودەیە کە سۆسیالزم لە ئەمەریکای لاتین دابڕێت، بزاوتەکە بزووتنەوەیەکی جەماوەری ڕەگ داکوتاوە نەک پارتی مەز وەک ئەوروپای ڕۆژهەڵات لە شەو ڕۆژێکدا هەرەس بهێنن، سۆسیالزم بەشێکە لە کلتوری ئەمەریکای لاتین و لە ریشە دەرهێنانی ئەستەمە.

ئەم شەڕەی ئەمجارەی ترامپ دژ بە سۆسیالزم دیوارەکان تیایدا ناروخێن، شەڕی مێشک و گیرفانەکانە، بۆیە سەرکەوتن تیایدا ئەستەمە، تا گیرفانەکان زۆبلاحتر بن، پروپاگەندەی ئازادیخوازی گاڵتەجاڕتر دەبێت، تاکە ڕێگا بۆ بەرگرتن بە گەورەبوونی زیاتر سۆسیالزم تا نەگەیشتۆتە بەرهەم هێنانی مرۆڤێکی باڵاتری بایۆلۆجی سۆسیالزمێکی ئینسانییە.

نامەی نێوان ئەدیبان … سەباح ڕەنجدەر

نامەی (عیسا چیایی بۆ سەباح ڕەنجدەر)

برای بەڕێز کاك سەباح ڕەنجدەر: زۆر هەواڵت دەپرسم. لای من شیعر بۆخۆی قسەیەکە، کە دەچێتە تەنزیرەوە دەبێتە قسەیەکی تر، کە ئاراستەکەشی گۆڕا بەرەو نوێگەریی دەچێتە تۆڕێکی بێ ئەژماری قسەکردنەوە.
ئەزموونی تازەگەریی لای ئێمە، تەکانێکە، وەڕسبوونێکە لەو تەنکە ئاوەی کە: (عەبدوڵڵا پەشێو) باسی لێوە دەکات، گوڕی ئەو وەڕسییە زۆر جار بازێکی گەورە دروست دەکات، بەڵام بە چەند قۆناغێك زۆر کەمی دەمێنێتەوە ببێ بە پەشیمانبوو، نەوەك لەو دەرپەڕێنە‌ی یەکەم جار. ئەگەر: (لەتیف هەڵمەت)، (بەڕێزێکی یەکجار زۆرە‌وە) نموونەیەك بێ بۆ پێوانەکردن، ئەگەر لەتیف هەڵمەت بە ئەزموونی: (خوا و شارە بچکۆلەکەمان) دەستی پێکردبێت، ئەوە، ناتوانین دان بەو ڕاستییە نەنێین کە ئەزموونی: (پرچی ئەو کچە ڕەشماڵی گەرمیان و کوێستانی منە، گەردەوولی سپی) لەتیف هەڵمەتیان کردووە بەو شاعیرەی کە ئەمڕۆ هەیە. ئەو ئەزموونانەش کە‌ ئەمڕۆ لەتیف هەڵمەتیان لەسەر وەستاوە، بە جۆرێك لە جۆرەکان: (پرچی ئەو کچە ڕەشماڵی گەرمیان و کوێستانی منە، گەردەوولی سپی)ن. نەك : (خوا و شارە بچکۆلەکەمان). تەنیا ئەزموونێك کە مەرجیش نییە من. (بەڕێزێکی یەکجار زۆرەوە) هاوسۆز بم لەگەڵیدا، توانیویەتی (بە تێبینی زۆر زۆری هەمووانەوە) بە هەمان ڕێژەی گەرموگوڕی هەنگاوی یەکەمەوە درێژەی بە هەمان ئەزموون و هەڵکشانی دابێت: (ئەنوەر مەسیفی)ـە، کە هێڵی بەیانی ئەزموونی ئەو بە هەمان تەرەدوودەوە سەرکەوتووە، بەبێ (پەشیمانبوونەوە)، (کە من دەستەواژەی پەشیمانبوونەوە لەم نامەیەدا بۆ دیاریکردنی سنووری جیاوازی و ئە‌زموونەکان، وەك دەستەواژەیەکی ناچاریی بەکاردەهێنم).
ئەزموونی شاعیرانی هەولێریش ئەزموونێکی جیاواز و دەوڵەمەندە، کە

لکوپێپی ئێجگار زۆرە و ڕێژەی پەشیمانبوونەوەشیان جیاوازە، لێرەدا مەبەستم وتەکەی: (ئەدۆنیس)ـە، کە دەڵێت: (یەکێك لەو خاڵە لاوازەکانم ئەوەیە، کە لە کاتی نووسینی هەندێك شیعردا، کەسێکم پێشنیازکردووە، کە بۆ ئەو دەنووسم، کە من بۆ خۆم زۆرجار لەگەڵ ئەو تێبینییەی تۆدۆرقدا: (مانای گەیاندن هەم کۆمەڵگا لەخۆدەگرێت، هەم ئاماژەشە بۆ ئەو. هەمیشە مرۆق گوتارەکانی خۆی بە تەواوەتی ئاراستەی کەسێك دەکات. ئەم کەسەش کە گوتاری ئاراستەکراوە، وا زەن ناکرێت کە ڕۆڵێکی ناکاری هەبێ). بەراوردی دەکەم دەمگەیەنن بە کۆمەڵێك هاوکێشەی ئاڵۆز، کە تەنیا شیعر هاوسەنگییان پێدەبەخشێ.
ئەزموونی ئێوەش لە نێوان (زێوان) و دوا شیعرتدا، کە لە (ئەدەب و هونەری ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ)دا زۆر نییە بڵاوبووەتەوە، هەست دەکەم زۆر گۆڕانکاریی بەسەردا هاتووە، گۆڕانکاریی لەو پەیوەندییانەی کە ڕایەڵت کردوون لە قۆناغی ئێستاتدا. هەم لە بەکارهێنانی زەخیرەی شیعریی خۆتدا: (زمان، میتافۆر، پێکهاتەی ڕستە، دنیابینیی، بیرکردنەوە). هەم لەو نزیکبوونەوەی تۆ و ئەوانی تر/ خوێنەر/ کۆمەڵگا، بە خۆلادان لە پێوانەی ئەو پرۆسە گریمانکراوەی باسمان کرد، پەشیمانبوونەوە، کە تۆش کەم و زۆر لێی بێبەش نیت، تۆ ئەزموونێکی سوودت لە هەنگاوی یەکەمدا وەرگرتووە و لە قۆناغی پەشیمانبوونەوەدا، کە پەشیمانبوونەوەی تۆش، ئەگەر کەمتر نەبێت، ئەوا پردێك بووە بۆ نیشتەجێبوون لەو وێستگەیەدا، کە پێویستە شیعر شتێکی هەبێ بۆ وتن لە نێوان ئەو وێستگەیە و ئیشراق و تەکان و هەنگاوی یەکەمدا، ئەزموونێك دروستبووە، پێویستە لە دەرەوەی زۆرانبازیی و پێهەڵدان و شکاندن بخوێندرێتەوە.

عیسا چیایی
کفری 27/3/2017

نامەی (ئەحمەد مستەفا نەجمەدین بۆ سەباح ڕەنجدەر)

ڕێنجدێری برا و هاوڕێی دێرین:
باوێشێ ئێستێرێی شیعرییت گێیشتن، مانگی سێرماوێزێ و کێپرێ و ئاراسن خێریکێ بێتێواوی پشت دێکێنێ گێڵا و درێختێکان و ئامێز بێ بێفرانباری ئێرێ دێگرنێوێ.
بێرگی یێکێم و دووێمی دیوانێکێت لێرێن، لێ یێکێك لێ جوانترین ماڵی کتێبێکانمدان، وێلێ (سروودی زێوی) و (زێوان) و دێیان دێق و ئێزموونێ شیعرییێکانت زووتر ئاوێدانیان لێ ماڵێکێم چێکردبوو، بێڵام ئێم دوو دیارییێ شێوچێرێی زۆربێی شێوانی خوێندنێوێ و خێیاڵکردنی شیعریی و تام و چێژی کتێبیان بێ نێژێن کردمێوێ.

هەرچەندە دەمێکە ل□ بارەی دەق و دوا ئەزموونەکانی تۆوە
نەمانتوانیوە، یان چێتر وایە بڵێم دەرفەتمان نەبوو قسە بکەین و
ڕا و سەرنجەکانمان بخەینە ڕوو، ئەوەتا هەنووکە هەردوو بەرگی
دیوانەکەت شەوانە دەبنە ما□□ی تێڕامان و وردبوونەوەی قووڵمان لەو
کەڵە ئەزموونەی لەبارەی دەقی شیعریی و وێنا و فەنتازیای
شیعرییەوە کە خستووەتە بەردیدەی خوێنەری ڕاستەقینەی شیعریی.
کاکە ڕەنجدەر تۆ وەك تەزووی کارەبا دەچیتە گیانی زمان و وشەوە،
بۆیە دایم شەوە نوتەکەکانی شیعرییت دادەگیرسێن و چرا چرا لە ماڵی
ئەدیبان دادەیسێن.
من لە ناوەڕاستی ئەزموونەکانتدام و لە بەشێکی کۆڵانەکانی
دیوانەکەتدا دەستی لامپایەکی خوێندنەوەم گرتووە و دەمەوێ لە
پەنجەرەکانی وێنە شیعرییەکانت بچمە ژوورێ، ئەوێ خەیاڵکردنێکی
ترسنۆکانە نییە لە بەرانبەر داهێنان و گەڕانەوە بۆ زێدی مر□ق،
وەلێ هەنووکەش نیشتیمان لە ئازاری سیاسەتدا گەمارۆ دراوە، شیعر
لەو پانتاییەدا ستەمی لێدەکرێ، شاعیر تا ئێرەش لە گەمەیەکی
شێتانەدا بزرە، هەر بۆیە وشە و داڕژانی شیعریی تیرێکە لە کەوانی
وێناکردنی شاعیرانەدا ستەمی سیاسی دەبڕن و دەچن□ خ□□□و□تی
بەرائەتەوە.
ئازیزم: من لێرەم لە باوەشی سروشتی سێبەری کەپرە و ئاراسن، ئەوان
تا ئەم چرکە ساتەش گریانی منداڵەکانی ئەنفال و کەفی ژن و پیر و
کەنەفتەکانی ناو کیمیاباران و هەڵوەرینی تەمەنی ئینسان دەبینن،
هێشتان زەمەنی تراژیدیایە، بۆیە تا ئایین هەبێت، شیعریش دەبێ و
زۆرانبازی جوانی و کرێتی دەقی شیعریی بوونی نامۆ نابێ.
دیوانەکانت دەگەنە ناو هەناسەی ئەم مەملەکەتە، کە خوازیاری شیعری
سرکن، تۆ داناکاسێی، هەمیشە دەتەوێ (لەو وڵاتی خەون بژیم) من
درەنگ لەسەر ئەم وێنانە لادەکەوم (ئافرەتی بەهەشت لایتی دەستی
هومان، کەسێك هاتووەتە ئێرە لە من دەچێت، ئەگەر خۆر ماڵەکەمی لە
خۆیدا نقووم کرد بە مۆمێك ڕازیم و تەماشای یاڵی نەرمی ئەسپی ڕاو
دەکەم، نیشتیمان کپ تاجی سروشتی لەسەرنا، کێیە خاوەنی هەموو
زەوی؟ لە ژوورێکی لاکەوتە ئێمەیان دۆزیەوە ....)
ڕەنجدەر: ئەم هەڵبژاردنانەم لە بەرگی یەکەمی دیوانەکەتدا
چرکاندن، لەگەڵ ئەوەشدا بەتەواوی نەپرژامە سەر تەواوی دەقەکانی
بەرگی یەکەم، چجای بەرگی دووەم، بە دڵنیاییەوە بەرخوردێکی
دانسقەن لە ڕێبەندانی ئەم زستانەدا کە گۆمی ڕوئیا و دنیابینیی
شیعرییم لەو گەمارۆیە سیاسیە قورتار دەکەن، دەبوو ئاخافتنم
قووڵتر و زێدەتر با، ئەمە ئەوە ناگەیەنێ ئەوەندە بەس بێت و
نەچینەوە سەر نووسین، بەڵام بە پێویستم زانی لەم چەند ڕستەیەی

ئەم نامەیەدا بچووکترین تێڕوانینم بۆ بەشێك لە شیعرەکانت ئاشکرا بکەم . دەستی شاعیرانەت ڕادەتەکێنم. هەر بمێنیت بۆ ژیان و شیعر.

ئەحمەد مستەفا نەجمەدین
13/11/2018 بالیسان

نامەی (عەبدولڕەزاق بیمار بۆ سەباح رەنجدەر)

شاعیری هەڵکەوتووی نوێخوازی تایبەت، کاکە سەباح ڕەنجدەر: ڕۆژباش. هەواڵت دەپرسم، هیوادارم هەر سەرکەوتوو بیت لە بڵاوکردنەوەی شیعرەکانت. کانیی بەهرە و توانات هەر لە گەشە و ئاوداری هەمیشەیی بێت و ئاوێنەیەکی هەستەوەر بیت.
هاتمە هەولێر نەمتوانی گیربم، بۆیە ئەوە بە دەستی: (یادگار)ی کوڕەم کتێبەکەی: (نان و دەریای- بابلێ نیرێدا)م بۆ ناردی ، جێگای شانازییمە بە دەستت بگات و پەسندی هەستی وردت بێت.
بە دەستی بەڕێز :(دکتۆر لەتیف محەمەد حەسەن) دیوانەکەتم لە دوو بەرگدا پێگەیشت. بە چێژ و هونەرکارییی: (نالی) و (حاجی قادری کۆیی) و (گۆران) خوێندمەوە.
داوات لێدەکەم ئەو متمانە شیعرییە لە دەست نەدەیت و بەرەو باڵاتریشی ببەیت، ئەو بڕوایەت لا قایم کردووم، هەرچی هیوایەك لە بەهرە و توانای تۆ بخوازرێت دێتەدی.

عەبدولڕەزاق بیمار
17/11/2018 کۆیە

بە بۆنەو ڕۆ گەردوونی زوانی ئەڎایەو … موختار کەریمی

- زوان نە تەنیا ئامرازوو پەیوەندیی بەینوو مرۆڤەکان، بەڵکوو چانەیە گرنگتەر ئەرمانەروو فەرهەنگوو خەڵکانێوەن کە قسێش پنە کەرا. زوان بەشێوێ گرنگ جە وەبیەی(هویت) مرۆڤین و دنیاو ئاڎی نیشانە مەڎۆ و شیش کەرۆوە.
- یە چی زوانە کە کەوتەن وەرو هێرشێ سیاسەتوو زوانکوشی

داگیرک□راو و□□ات□ک□یما، زوانی ه□ورامین، ک□ ن□ ت□نیا ک□نت□رین زوانی نووسیا و وچیای م□حا□□ کوردستانی□کان، ب□□کوو ی□ ج□ ک□نت□رین زوان□ ئ□رانی□کا یچ□ن. ئی زوان□ ک□ن□و ه□ورامی□کا ب□ گردوو با ی□خی وی□رد□یی(م□ژویی) و ئ□د□بی ه□زاران سا□□□ش□و ک□وت□ن و□روو ز□برو و ئ□ست□می دو□لای□ن□ی زوانی.

- یونسک□(UNESCO) ه□کاروو ئی زوانف□تیای□ گ□□ن□و□ پ□ی گ□م□ی سیاسی و سیاس□تی چ□وتی ک□م□□ای□تی و ف□ره□نگی و□راو□روو زوان□ ب□ د□س□□ات□کا و نادا□ پ□رو□ری زوانی د□س□□اتدار□ زا□ و ملهو□□کا.

ب□ پاو □اپ□رتوو یونسک□ی(UNESCO) ج□ 6000 زوان□ ک□ تا ئار□ م□ن□ن□ و ک□م تا فر□ پ□ن□شا منویسی□ و قس□شا پ□ن□ کریا، نیم□شا ک□وت□ن□ و□روو ه□□□ش□ فوتیای. دو□ ح□فت□ جار□و زوان□و فوتی□ و دل□ن□ مش□. نام□ 2474 زوانا ئینا دل□ ئ□تل□سوو(ن□خش□) زواناو یونسک□ین□ ک□ ه□□□ش□ ن□م□ن□یشا ئینا س□ر□و. ه□رپاس□ نام□ 230 زوانا دل□ ئی ئ□تل□سین□ ه□ن□ ک□ ج□ سا□□و 1950 ی□و تا ئیس□ ب□ ت□مامی فوتیاین□. 200 زوان□ ج□ ی□ر□(3) ن□و□ وی□رد□ن□ دل□ن□ شی□ن□. ه□□□ش□ فوتیای س□رو 1700 زوانا فر□ جدین. زیات□ر ج□ 600 زوان□ ک□وت□ن□ پ□راو□ز□و و هیچ ه□رمان□و□شا پ□ن□ نم□ک□ری□. زیات□ر ج□ نیم□و ئی 6000 زوان□ی□، زوانوو ئا ک□مینان□ ک□ ک□مت□ر ج□ 10000 قس□پ□ن□ک□ر□شا ه□ن□. یونسک□(UNESCO) ه□کاروو ئی زوانف□تیای□ گ□□ن□و□ پ□ی گ□م□ی سیاسی و سیاس□تی چ□وتی زوانی و ک□م□□ای□تی و ف□ره□نگی و□راو□روو زوان□ ب□ د□س□□ات□کا و نادادپ□رو□ری زوانی د□س□□اتدار□ زا□ و ملهو□□کا.

د□ورانوو فر□ت□رین ژمار□و زوانا ج□ ئاستوو ج□هانین□ گ□□□و□ پ□ی س□د□و 15 زایینی و□□□ د□سپ□ن□ک□رد□و د□ورانوو ک□ل□نیالیسمی گ□ردوونی زله□ز□کا ج□ ئافریقا و ئاسیا و ئامریکای لاتین و ئامریکای باشوو و ئ□ست□رالیاین□. ب□ با□اد□سی ک□ل□نیالیست□کا س□پنای زوان□کاشا ج□ ناوچ□ چ□رد□س□کاشان□ د□سش پ□ن□ ک□رد و زوان□ یان□وی□کا(محلی) وزیای پ□راو□ز□و. ئی سیاس□ت□ ک□ل□نیالیستی□ ج□ لاو داگیرک□راو کوردستانیچ□و پ□□□□و کریا و زوان□ کوردی□کا ج□ گردوو ب□ش□کاو کوردستانی□ن□ ک□وت□ و□روو سیاس□تو زوانکوشی(Linguicide) ک□ل□نیالیست□ ناوچ□ی□کا.
ی□ چی زوانا ک□ ج□ پا□وو زوان□ کوردستانی□کان□ ک□وت□ن و□رو ه□□□ش□ سیاس□تو زوانکوشی داگیرک□راو و□□ات□ک□یما، زوانی

هەورامین، کە نە تەنیا کۆنتەرین زوانی نووسیا و وچیای ئی مەحاڵە کوردستانیانە، بەڵکوو یۆ جە کۆنتەرین زوانە ئێرانیەکا یچەن. کۆنتەرین بەڵگەی نووسیا قەواڵەکاو هەورامانیەنێ کە زیاتەر جە 2100 ساڵێ چیوەڵتەر نوسیاێنێ و ئیسە ئینای جە یۆ جەموزەخانەکاو شاروو لەندەنی. پەڕاو(کتێب)و پیرۆزو ئایینوو یارسان و کاکەیەکا، کە کۆنتەرین ئایینوو کوردان، بە هەورامی نوسیان. بە پەیلواو فرە کەسێ شارەزاێ و باوەڕمەندێ ئەوێستا بە زوانی کۆنی هەورامی نووسیان. هێڕشوو عەر□ بەکا پەی کوردستانی و ئێرانی و ئاکامی وناڵیو ئی هێڕشیە بە هەورامی تۆمار کریان:

هۆرمزگان ڕمان، ئاتران کوژان وێشان شاردەوە گەورەی گەورەکان
زورکاری ئارەب کردنە خاپوور گونا و پاڵەی هەتا شارەزوور
شەن و کەنیکا وە دیل بشینا مەرد ئازا تلیا وەڕووی هونیا
ڕەوشی زەدەشت مانۆوە بێ کەس بەزیکا نیکا هورمز و هیچ کەس

دوکتور محمد معین گلێرەوکەروو واچە(واژە)نامەی فارسی (فرهنگ معین) جە بارەو زوانی هەورامیەو منویسۆ: ” برای آشنایی بیشتر با زبان پهلوی باستان زبان کردی اورامی یک منبع مهم است. پهلوی با وزنی بخصوص و همانند گورانی خوانده شده است وگاهی آن را پهلوی وبرخی اوقات آن را اورامه، اورامن و اورامنانیان میگفته اند.
شاید برای دریافت این موضوع که، اورمنان، همان گونه‌ی فارسی (هورامه نان) اورامی است و با واژه‌ی (هه ورامان) یکی است، به تلاش چندانی نیاز نباشد. هورامه‌نان – هورامانان = هور + امان (امدند) + آن – زمان طلوع خورشید. همچنان که می‌گویند: (به یانیان) بامدادان، (ئیواران) زمان عصر”.

حسن عمید گلێرەوکەروو واچەنامەو فارسی(فرهنگ عمید) ماچۆ: ” اورامان، اورامین، اورامە، یکی از آهنگهای قدیم موسیقی، یکی از آهنگهای فارسیان کە اشعار آنرا بە زبان پهلوی یا لهجەهای محلی فهلویات میخواندند. لحن اورامین و بیت پهلوی زخمە رود و سماع خسروی (بندار رازی).”
ئی زوانە کۆنەو هەورامیەکا بە گردوو بایەخی ویەردەیی(مێژویی) و ئەدەبی هەزاران ساڵەێشەو کەوتەن وەروو زەبرو و ئەستەمی دوەلایەنەی زوانی. جە لایەوە زەبری کۆلۆنیالیستانەو داگیرکەراو کوردستانی و جە لایەتەریچەو جە لاو دەسەڵاتوو باشورووکوردستانی و بڕێو جە حێزبەکاو وەرکەتەو کوردستانی بەلای کەمەوە وزیان پەشتەو گۆشی و ڕاو گەشەکەردەیش پەنە نمەدریۆ و تەنانەت بڕێو لایەنی وەرچەم تەسکێ و ناوچەگەراێ بە ئاشکارا دژایەتی و وەرگێریش چەنە کەرا.
ئاگادارکەردەی دڵسۆچانەو هەورامیەکاو ئەوەگژیای شارستانی(خەباتی

مەدەنی) پەسەو گلەرەوکەردەی ئیمزای(ئیمزاو نزیکەو 1400 دەسەچە زوانی هەورامی پەی پارلمانوو کوردستانی) و داواو وانای و پەروەدە بە زوانی هەورامی جە فەرهەنگەکانە و وەردەس وستەی ویەری مەدیایی دادپەروەرانە پەی هەورامی زوانەکا و...... تا ئیسە بە جواوە مەنەنەوە.

گرینگی زوانی ئەڎایی

وەڵتەر جی بارەوە بابەتەوەم جە بارەو گرنگی زوانی ئەدایی وەڵاو کەردەنەو. جە بەشەوشەنە پی جۆرە ئامان:
زوان نە تەنیا ئامرازوو پەیوەندی بەینوو مرۆڤەکان، بەڵکوو چانەیە گرنگتەر ئەرمانەروو فەرهەنگوو خەڵکانەوەن کە قسەش پەنە کەرا. زوان بەشەوە گرنگ جە وەبیەی(هویت) مرۆڤین و دنیاو ئاەی نیشانە مدە و شیش کەرەوە. زوان دیاردەوەن کە پەسەو گیاندارەوە چەنی قسەپەنەکەرەکاش ژیوە. یاردیدەروو ئاەیشان پەی ئەشناسای دنیاو دەورووبەریشا و ئەنەیاوای جە دیاردە کەمەڵایەتی و سروشتیەکا. زوان کەرەسەوەن پەی بەرەوەستەی هەست و سۆز و هەرپاسە ویروو پەیلواو مرۆڤی. تەماموو ماناکا، بەها کەمەڵایەتیەکا و بە گردی سەرەتووسامانی مەعنەوی کەمەڵگاو مرۆڤایەتی جە ڕاو زوانیەو، چ بە نویسیای چ بە واتەی و دەم بەدم جە نەوەوە پەی نەوەو تەری ڤاەیەوە. مێژوو کەمەڵگاو مرۆڤایەتی هەر بە زوان تۆمار کریە و شی کریەوە. عەلم و زانایی و دەسکەوتە زانستیەکا، چ جە ویەروو تەکنیکینە و چ جە ویەرە کەمەڵایەتیەکانە، جە نەوەوە پەی نەوەوە تەری هەر بە زوان ڤاەیەوە. ماناو دیاردەکا و تاقیکریاەکاو(تجربیات) ژیوای ڕوانەی کە یاوا بە مێژگوو مرۆڤی و چاگەنە تۆمارە کریا، تەشک(شکە) و نامەوەشا پەی دیاری کریە و چاگەنە یاگە وەشا گێرا و نامەشا “ویر” ەن، جە ڕاسیەنە ئی تەشک ونامە هەر ئا زوانەنە.

ئەڎا بە زوان کورپەکەیش لاونەوە و دنیاو دەورووبەریش پەنە مشناسە و پەروەردەش کەرە. زاڕەیچ هەر بە زوان دیاردەکا مشناسە و جە ماناکاشا یاوەنە و بە بە گیاندارەوە کەمەڵایەتی. هەر چی وینگەوە زوانی ئەڎایی مانا پەدا کەرە و بە بە بەشەوە جیاوەنەکریا جە وەبیەو مرۆڤی و گرنگی پارەزنایش و گەشە پەنەدایش بە زەقی گنە وەرووچەما. پەشتگەری جە پارەزنای زوانی ئەڎایی ئەرکوو گردوو مرۆڤدۆسا و ئازادیوازا و دادپەروەرەکان و وەپارەزنای چی پەشتگەریە هیچ پاساوەو هەر نمەگەرە و قەبووڵیچ نمەکریە.

ب□ پ□یلواو ی□هان ئاموس ک□منیوسی ک□ ج□ ئاستوو ج□هانین□ ب□ تات□و پ□رو□رد□و ف□ـرک□رد□ی ن□ بـاوی(م□د□□ن) ئ□شناسـیان، پ□رو□رد□ ج□ ف□ـرگ□ن□ ب□لای ک□م□و□ تـا ١٢ سـا□□گی مش□ ب□ زوانـی ئ□□ایـی ب□. زوانشناس□ و د□روونشناس□ س□ل□منانشا ک□ زا□□ تا ١٢ سا□□گی ئـینا د□ورانـوو ئ□شناسـای د□روب□ری و و□گونجنـای دل□ ک□م□لگـاین□. ئـی پر□س□ ب□ ف□ربی□ی زوانی ئ□□ایی د□س پ□ن□ک□ر□ و ه□ر پا زوانی□ یاگ□ و□ش گ□ر□ و سیستمو ویریش ق□وار□ گ□ر□. س□روو بن□ماو ئی گـرنگی□ مافشناسـ□ک□ ف□ـربی□ی و پار□زنـای و پ□رو□رد□ ب□ زوانـی ئ□□ایی ب□ ماف□و□ س□ر□تایی ج□ ماف□کاو مر□ڤی مدا ق□□□م و مش□ ج□ یاساو بن□□□تی گرد و□□ات□و□ن□ پ□س□ند کری□ و ب□ ک□رد□ وی□روو گ□ش□یش ج□ گرد وی□ر□و□ن□ پ□ی ئامادە کری□.

س□روو ئی بن□مایا و تایب□تم□ندیا ک□ پ□ی گ□ش□ک□رد□ی ک□سای□تی زا□□ی د□ور□ـو گ□ور□ وینـا، مافشناسـ□ک□ و داک□کیک□راو ماف□کـاو مر□ڤی س□روو پ□رو□رد□ی و وانای ب□ زوانی ئ□□ایی پاگ□رار□ و ئی مافی□ ب□ ماف□و س□ر□تایی و جیاو□ن□کریا ج□ مر□ڤی مدا ق□□□م. ئی ماف□ ه□رپاس□ ج□ □□کک□وتنام□ ت□مامک□ر□کاو جا□نام□ی گ□ردوونی ماف□کاو مر□ڤی گونجیان. یونسک□□ج پی ب□ن□و□ گرد سا□□و ج□ □□ 21 فـوری□ی، ک□ ب□ □□ ج□هـانی زوانـی ئ□□ایـی نـام□ نریـان، سـ□روو پار□زنای ئی مافی□ پاگیری ک□ر□ و ج□ و□رپ□رس□ د□س□□اتدار□کا، ب□ تایب□ت ج□ و□□ات□ فر□زوانی□کان□،داوا ک□ر□ ک□ ئادیشایچ ئی مافی□ دل□ یاساو بن□□□تی و□شان□ گونجنا و ک□راش ب□ یاسا و ب□یاسایچ چ□نیش جماو□.

خ□سارشناسی زوان□ ه□□□ش□ و□ن□ کریاکا

ج□ ک□م□□شناسـی زوانین□(sociolinguistics)، زوانـی ه□□□ش□ و□ن□ کریـا زوان□ـو□ن ک□ ج□ ف□رگ□کـان□، پ□سـ□و زوانـی ئ□□ایـی پ□ن□ش نم□ونی□، پـا□وو زوان□ زا□□کـان□ گن□ پ□راو□ـــز□و، □□ ب□ □□ قس□پ□ن□ک□ر□ش ک□مت□ر□ باو□ و ئ□□ا و تات□یچ چ□نی زا□□□کاشا قس□ش پ□ن□ نم□ک□را. ئـی زوان□ دمـاو ن□و□ـو□ ف□تی□ و مل□ □□ـزوو زوان□ ف□تیای□کا.
یونسـک□ ب□ ت□رووت□سـ□□ی ج□ ن□خش□ زوانـان□(UNESCO Atlas of the World’s Languages in Danger) ه□□□ش□ ف□تیای زوانانش □□ژ□ب□ندی ک□رد□ن و 6 قوناغ□ش پ□ی دیاری ک□رد□ن:
1… زوانی پار□زیا(safe): ئی زوان□ ن□و□ ب□ ن□و□ ب□ ب□ هیچ ل□مپ□□ و گیروگرفت□ـو فـا□ی□و□ وج□ گـردوو وی□ر□کـاو ژیـواین□، پسـ□و پ□رو□رد□ی و □او□ب□ری و م□دیایی و… ه□رمان□ش پ□ن□ کری□.

2.. زوانی خ□ساروین (vulnerable): ه□رچن ئی زوان□ قس□پ□ن□ک□ر□ فر□ش ه□ن□ وسین□ ب□ سین□ و ن□و□ ب□ ن□و□ فا□ی□و□، ب□□ام گ□ش□ک□رد□یش سنوردار□ن و زوانی ئیداری ناوچ□ک□یش نی□ن و ج□ ف□رگ□کان□ پ□ن□ش نم□ونی□ و ک□مت□ر ه□رمان□ی □ایاون□ریش(م□دیای) پ□ن□ کری□.

3.. زوانی خ□ساروین□ک□وت□ (definitely endangered): ئی زوان□ ج□ چوارچ□و□و بن□ما□□ین□ پیس□و زوانی ئ□دایی ج□ لاو ئ□□ا و تات□ی□و ف□روو زا□□□ا نم□کری□ و زا□□□□چ ح□سابو زوانی ئ□□اییش پ□ی نم□ک□را.

4.. زوانی ب□ جدی خ□ساروین□ ک□وت□ (severely endangered): ئی زوان□ ت□نیا مر□ڤ□ ب□ت□م□ن□کا قس□ش پ□ن□ ک□را. ئ□□ا و تات□ تا □اد□و□ چ□ن□ش یاوان□، ب□□ام نم□تاوا قسیش پ□ن□ ک□را و چ□نی زا□□□□کایچشا پ□ن□ش نم□دوا. ن□و□ی تاز□یچ زوانی زا□ و د□س□□اتدار ف□ر ب□.

5.. زوانی س□□ر□م□رگ (critically endangered): ئی زوان□ قس□پ□ن□ک□ر□ ی□کجار ک□م□ش ه□ن□ و ئاد□چ ک□سان□ ب□ت□م□ن□ن□ و ت□نان□ت س□روو زوان□ک□یچشارا زا□□ نی□ن□.

6.. زوانی م□رد□ (extinct): ئی زوان□ ب□ ت□مامی فوتیان و ئیتر قس□پ□ن□ک□ر□ش ن□م□ن□ن□

□□ژ□ب□ندی 2 تا 5ی گنا چ□روو چ□تر□و زوان□ ه□□□ش□ و□ن□ کریا□کا.

ه□کار□ کزبی□ی و ف□تیای زوان□کا

ب□ پاو پ□یجوری(4 Cambridge Handbook of Endangered Languages) فاکتور□ س□ر□کی□ با ب□ ه□کاروو فوتیای و ه□□□ش□ س□روو زوان□ ب□ د□س□□ات□کا.

1.. کار□سات□ سرووشتی□ پ□س□و بووم□ل□رز□ی و سونامی و ئ□ورای و د□ردووب□□ای و□رو□□او و گردگیر ک□ □□نگ□ن ج□ ماو□و کورت□ن□ د□یان ه□زار مر□ڤ□ دل□ن□ ب□را.

2.. ج□نگ و ژ□ن□ساید(گ□ل کوشی، ر□گ□زکوشی)

3.. گوشار و ز□بروز□نگی ئاشکرای ن□ت□و□پ□رستی و ش□وینیسمی زوانی و پ□ی□□و ک□رد□ی سیاس□□تو تاونا□ی□و ج□ لاو د□س□□اتدار□ و ف□رمان□□وا□ و□□ات□و□ فر□ زوانین□.

4.. بر□ودای ب□ زوانوو د□س□□اتی و ف□راه□م ک□رد□ی ئ□مکاناتی ف□ره□نگی و ئابوری و سیاسی پ□ی گ□ش□و ئی زوان□ زا□□ی□ و ب□ ب□ش ک□رد□ی زوان□کات□ری چی ئ□مکانیاتا.

بزوتنەوەی گۆڕان و پارتی” رێكـ نەكەوتـون!؟ ... فەرەیدون كونجرینی

هەروەك چۆن دوابەدوای رێكەوتننامەی دەباشان رەخنەكانمان لەوەی یەكێتی رانەگرت و بەردەوام بووین ، لەباش رێكەوتنە سیاسیەكەی گۆڕان و پارتی لە 18 شوبات ی 2019 لە پیرمام واژۆكرا بەدەنگ نابین و هەموو ئەوانەی لە رابوردودا رویانداوە وەبیریاندەنینەوەو دەشبین بە بەربەست بەداهاتویان. وەك چۆن رێكەوتننامەی دەباشان كرایە گەمەیەكی سیاسی و خەڵكی پێ سەرقاڵكرا” رێكەوتنی سیاسی گۆڕان و پارتی هاوشێوەیەتی و پارتی دەیەوێ هەگبەی سیاسی خۆی وەك یەكێتی نمایشكات”

واژۆكردنی رێكەوتنی سیاسی بزوتنەوەی گۆڕان و پارتی بەومەبەستە ئەنجام نەدراوە گۆڕان لە هەموو پێشنیارو پێشنیازو پرۆژەكانی رابوردوی پاشگەزبێتەوەو بەدەنگبەت لەوەی پارتی و یەكێتی ئەنجامیانداوە” رێككەوتنی سیاسی 18ی شوبات بە بزوتنەوەی گۆڕان پشویەكە تا باشتر هەناسەبدات لە ماراسۆنی سیاسی داهاتو” گۆڕان

لانادات ل□ بەرنامەی خۆی چونکە بەپێی ئەوبەرنامە دامەزراوەو بۆتە ویستگەی بزوتنەوەکە"

لە ئەرشیفی 10ساڵی رابوردوی بزوتنەوەی گۆڕاندا هەیە کەلە هەوڵی سزادانی پارتیدابوە بە ڕێگەی دادوەری یاسایی و سەربەخۆ لە

١. تیرۆرکردنی ڕۆژنامەنوس زەردەشت عوسمان و پێشێلکاری و قۆرخکردنی ئازادی و هەمو ئەوانەی بێسەروشوێنکراون لە ماوەی دەسەڵاتی ئەو پارتەدا.
٢. ڕێگیری کردنی سەرۆکی پەرلەمان و دورخسنەوەی وەزیرەکان
٣. نانبڕاوانی فەرمەنگەکان
٤. داهاتی نادیاری ساڵانی ڕابوردوی نەوت و کانزاییەکان
٥. کارەساتی 17ی شوبات و ڕۆژانی دوایی
٦. ڕادەستی شەنگال بە داعش
٧. ململانێکردن و کێشەی نیشتمانی و نەتەوەیی نێوان باکورو خۆرئاوا بەهەمو پێوەرەکان.
٧. ناردنە دەرەوەی ئەوپارانەی بەناوی دوبنەماڵەوە لە بانکەکانی دەرەوە حەشاردراون.
٨. دەیان نمونەی وەك ئەو 50 ملیۆن دۆلارەی بەناوی حکومەتەوە لە ولاتی ترکیا وەرگیراوەو هتد…زۆرن کەلە دروستبونی گۆڕانەوە ئاشکراکراوە.
٩ . ساختەکاری هەڵبژاردنەکان

ئامانجی پارتی ش□" ل□ واژۆکردنی ڕێکەوتننامەی سیاسی 18ی شوبات" بەو مەبەستەنیە چیدی دزی و تاڵانی و سەروەت و سامانی هەرێم بەهەدەرنەدات و بێ پرسی حکومەت و خەڵك ئیتفاقی سەربەخۆی بازرگانی ڕاگرێ لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ و ڕادەستکردنی داهاتی ئیبراهیم خەلیل و گەرانەوەی زەویە داگیرکراوەکان و دەستبەرداربون لە کێڵگە نەوتیەکان" پارتی چاکسازی پێناکرێ چونکە ئەو چاکسازیەیی بزوتنەوەی گۆڕان دەهەوێت پارتی پێ لاواز دەبێت و دەسەڵاتی ڕەهای نامێنێت.

واژوکردنی ڕێکەوتنی سیاسی لەلایەن پارتیەوە هەوڵدانە بۆ بێدەنگ کردنی بزوتنەوەی گۆڕان و قۆرخکردنی هەمو ئەو سەدان پڕۆژەی هەیبوە لە سەرەتای ڕێخراوەیی تا ئێستای دەسەڵات" پارتی و یەکێتی بەداهاتی نەوت و گومرک نەبێت ناتوانن لەو دەسەلاتەدانەبن کە تا ئێستا هەیانبوە" ئەوەی پارتی مەبەستیەتی بێدەنگ کردنی بزوتنەوەی گۆڕانە بانگێشتکردنیەتی بۆ گۆماوی گەندەڵی هەرچەند یاساکانی بزوتنەوەی گۆڕان ڕێگەنادات ئۆرگانەکانی بزوتنەوەی گۆڕان وەك هەر

بەرپرسێکی پارتی یان یەکێتی بیرکاتەوە بزوتنەوەی گۆڕان هێڵی سوری هەیە، لایەنەکانیتر سنوریان نیە" گۆڕان بەبنەما سیاسیەک لەسەرەتاوە هاتوە کاردەکات پشتیوانی خەڵکی مەدەنی و ڕۆشنبیران و سیاسەت مەدارو هەمو ئەوهاوڵاتیانەی پشتیوانیانکرد لە ڕێکخراوەییەوە بۆ قۆناغەکانی ترو تا گەیشتنە بەشێك لەدەسەڵات. سپاسی خەڵك و هەمو ئەوانە دەکات لە قوڵایی ترین مەترسی و دەسەڵاتی دیکتاتۆری دو حیزب سەری هەڵدا" گۆڕان بەرنامەی سیاسی و ئامانجی نیشتیمانی و نەتەوەیی خۆیی هەیە کە دەیان بڕگەو سەدان تەوەر لەخۆ دەگرێ وەك ١ ـ ئاسایش ٢ـ سامانی مرۆیی ٣ـ ئامانجەنیشتمانیەکان ٤ـ ڕۆشنبیری و داهێنان ٥ـ ئامانجە دیموکراسیەکان ٦ـ ئابوری قەڵاچۆکردنی گەندەڵی ٧ـسامانی سروشتی و دەیان و سەدان پڕۆژەی ئەم بزوتنەوەیە کەهەموان ئاگادارن لە نۆ ساڵی ڕابوردودا خراوەتە ڕوو داواکاری و پێشنیارەکانی کۆمەڵەی مەدەنی پێك هاتون لە سەدان پڕۆژەو بڕگەی خزمەتگوزاری بەهەمان شێوە دەسەلاتی ئەوکات هێشتا لەژورەتاریکەکاندا حەشاریداون و گرنگی پێ نایات. بە هێزی چەك سەدان پێشێلکاری ئەنجامدراوە، هەتا مافیاگەرێتی هێزی حیزب و تاکڕەوی بونی هەبێت کاتی زۆرترمان دەوێت لەوەی خەڵك هۆشیارکرێتەوە تا بەهزرو بیری ئایندەی گەلەکەی بزانێت چۆن بەدی دەهێندرێت ، ئەوەی بزوتنەوەی گۆڕان مەبەستیەتی لە بەرژەوەندی خەڵکدایە و بە پێی پلاتفۆڕمی کاری یاسایی کردوە.

پارتی و یەکێتی بەجۆرێك نەخشەڕێگای حکومەت و پەرلەمانیان دایڕشتوە" گەر هەمو لایەنەکان دەرچن لە حکومەت بە هیچ کێشەیەك دەتوانن حکومەت بەرن بەڕێوە بەڵام ئیرادەی گەل توانای هەڵوەشاندنەوەی هەیە" لەماوەی 27 ساڵی حوکمڕانی هەرێمی کوردستان کێشەو گرفت نەبوە بۆ حکومڕانیکردنی پارتی و یەکێتی بەڵکو بونەتە کێشە بۆ خەڵك لە هەموی کاریگەرتر! بەبرچاوی خەڵکەوە بەرهەمی کانزاهی دەردەکەن و سامانی سروشتی دەفرۆشن و باج و سەرانیەکی زۆر کە ڕۆژانەی بەدەیان ملیۆن دۆلار مەزەنە دەکرێ" لە هەمانکاتدا هاوڵاتیان لاوازدەبن و چینی هەژاری سەردەکەوێ"

پارتی و یەکێتی دەسەڵاتێکی وەها ڕەهادیکتاتۆری ئەنجام دەدەن ئاسایشە بەیان" نەك هەر ئەوەی لە چوارساڵی رابوردو بە گۆڕان کرا بەڵکو دەتوان گردەکەش داگیربکەن و گۆڕانیش دوربخەنەوە لە هەموو کاروبارێك تەنانەت کاری ئۆپۆزسیۆن نیشیان لێ قەدەغە دەکەن و میدیاو ڕۆژنامەکانیشیان پێدادەخەن" هەرچەندە ئۆپۆزسیۆن بون دژایەتیکردنی حزبی دەسەڵات نییە بەتەنها" هەموان لە واقعی ئەو دو

بنەماڵە گەیشتوین کە زادەی یەکن و ئامانجیان چەنە، من وەك خۆم کاتێك ڕەخنەم ئاراستەی پارتی و یەکێتی کردوە و دژی دەسەڵاتی دیکتاتۆریان نوسیوە بونی بزوتنەوەی گۆڕان نەبوو ، ئەوکات ڕەوانشاد جێگیری سکرتێری یەکێتی بوو ” بەڵێ ئەوکات خراپتر لە ئێستا دەسەڵاتیان هەبوو بەڵام مێدیاو گروپێکی کارا بونی نەبوو تا هەمو راستیەکان ئاشکراکات” دەبێت سپاسی هەمو ئەو هاوڕێیانە بکەین کە ئەم ئازادیە ڕەهایەی ئێستایان بەرپاکرد” گۆڕان پشتی بە نوسەری بوێربەست و دامەزرا” کەـــش دەتوانە لە بزوتنەوەی گۆڕان و هاوڕێیانی باشتری پەیبکرێ باچن جوڵاوەیەکی نوێ دامەزرێنن و خۆیان لەو گۆمە ڕەشە مەنگە بهاوێژن”

دەکرێـت بـەم شێـوەیە دابـران دایبڕێت ؟ … عیماد عەلی

ئەگەر بەگەشبینیەوە تەماشای چالاکیەکانی پلاتفۆرمی دابران بکەین، کە تاوەکو ئێستا وەکو بزوتنەوەیەکی سکیۆلاری و رۆشنگەری (نەك فەلسەفی) جەماوەری تا رادەی رێکخراو دێتە بەرچاو.
ئەوەی جێگەی دەستخۆشین، لە هەر قۆناغێکی مێژوییدا، بۆ تۆمارکردنی هەر هەڵوێستێکی دەگمەنی مۆدیرن بەبەراورد بە باری گشتی سەپێنراو و گوشارەی کۆی گشتی بیری خەڵك و، بە تایبەتی لە رووی فەلسەفی وئاینییەوە، هەمیشە سەرمەشقانی ئەو پرسە باجی خۆیان لە زۆر رووەوە داوە، ئەمە جگە لەوەی زۆر سروشتیە کە هەر تازەگەریەك تا زەمینەی نەرەخسیت بە نامۆ دەبینرێت لە ناو خەڵکدا پرسی کۆنی خۆسەپێن بە هیلاکی لادەبرێت.
ئەم کۆنفرانسانەی دابڕانیش لە سلێمانی هەوڵیکی رۆشنبیری گشتیە لە نێو بۆشایەکی گەورە و پشێوی رۆشنگەری لەکوردستاندا، کە کەمینەیکی خەڵکی نوخبە دەستیداوەتێ و تێکەڵی زۆر شتیتری کراوە.
بەڵام ئەوەی لەسەری حساب دەکرێت و دیارە لە نێو خودی چالاکیەکاندا زیانی بەخۆی دەگەیەنێت، چەند رەفتار و بۆچونێکی هەمەچەشنی چۆنێتی بەرێوەبردنی خودی چالاکیەکانە، چی لە رووی سیاسیەوە بێت یان کاروبارە لە قاڵبدراوە بەناو فەلسەفەیەکە، کە هیوادارم بە سنگ فراوانیەوە لێم وەرگرن:

▪ جارێك، هەر لەسەرەتاوە دانانی هەر خەتی سورێك بە هەر هۆكارێكەوە بێت ئەگەر سیاسی بێت زیاتر لەوەی بیروبۆچون و فكر و فەلسەفەی خودی دەسەڵاتدارنی چالاكیەكەش بێت، خۆی لە خۆیدا دژی دروشمە سەرەكیەی خودی پلاتفۆرمی دابرانە (ئایین بۆ تاك و دیموكراسی بۆ هەمووان)، دیارە ئەگەر ئایین بۆ تاك بێت، ئازادی و مەنتق وا فەرز دەكەن كە بێئاین یان نا ئایینیش هەر بۆ تاك بێت لەرووی ئازادی تاكەوە، بەڵام ئەو مەرج و هێڵە سورانەی ئازادی تاك زەوت دەكەن، ئەمەش قوفڵكردنی عەقڵی ئازادە و تەنانەت لە هۆڵی كۆنفرانسەكاندا خەڵك بە ترس و وریاییەوە قسە دەكات نەوەك لەوبارەوە لە هێڵی سورەكە دەرنەچێت، ئەمە چ جای ئەوەی لە ناو خەڵك و هەوڵی تێكەڵبون و كاریگەری ئەرێنی بۆ سەر كۆی بیری گشتی كۆمەڵ چەند دەبێت.

*ئەگەر بە ئاگاییەوە بێت یان نائاگایەوە و لەبەر هۆكاری ئەوەی كە زۆرینەی سەرقاڵبوانی ئەم كارانە لە نێو كایەی سیاسیەوە ئەم ئەركە جێبەجێ دەكەن، بە روونی ئەوەش دەبینین كە نەك لەلایەن سەرپەرشیارانەوە بە تەنها بەڵكو زۆر جار تەنانەت لە كاتی مشتومر و موداخەلەكانی خەڵكیش زیاتر بۆچونی سیاسی دەردەخرێت و خۆی دەسەپێنێت و ئەو توێژینەوەی كە خۆی لە باری سیاسی بدات نەك توێژینەوە فەلسفیە دەگمەنەكانی نێو كۆنفرانسەكان گفتوگۆی زیاتر لەسەر دەكریت (من بۆ خۆم توێژینەوەیەكی ورد و پر بەهای یەكێك لە كچە توێژەرێكانم بەناوی ئەگەر هەڵە نەبم (شارا)وە بینی كە شایانی ئەوە بوو قسەی زۆری لەسەر بكرێت هاوشان بەناوتوێژینەوەیەك كە هەمان قسە سواوە سیاسیەكانی دەربارەی عیراقی دوای روخانی دكتاتۆر دووبارە كردەوە، كەچی زۆرترین گفتوگۆكان لەسەر ئەمە كرا)، ئەمە سەرەرای خاترانەی پێدانی كات بۆ قسەكردن بۆ خەڵكانیك بۆ خۆنیشاندان هاتبوون، ئەمە جگە لە سەرپەرشتیاریش!

*هەوڵی هێنانی ژمارەیەكی خەڵكی زۆری دوور لەم مەسەلەیە و ئەگەر دووریش بن لە پسپۆڕێتی و ئامانجی دابران، ئەمە خۆی لەخۆیدا نیشانەی زاڵبونی فكر و بۆچۆنی سیاسیە بەسەر رەوتی بەرێوەبردنی كۆنفرانسەكاندا، كە ئەگەر بە زانستیانە بەراوردی واقع و پێكهاتەی رۆشنبیران و خەڵك لە گەڵ ئەم جۆرە پسپۆریەتیە بكرێت، دەبینیت ژمارەكەیەكی كەمی خەڵك سەرقاڵی ئەم كارەن لە ژیانیاندا و هەر واش بووە لە مێژوودا، لەم بارەوە نوخبە عەوامی گۆڕیوە، بەڵام زۆری

هێنراوان نەك هەر قازانج ناگەیەنێت بەڵکو زەرەر لە باری کات و لە چێکردنی باسەکان دەگەیەنێت و، زۆر جار ئاراستەکان بەرەو شتی لاوەکی دەبات.

- ئەگەر بە هۆکاری کەم دەرامەتیشەوە بێت، توێژینەوەکان لەو ئاستەدا نەبوون تاوەکو ببن بە جێگەی مشتومری خەڵکانی سەرقاڵی ئەم بوارانە. سەرەرای ئەوەی خەڵکانێکی دیاری ئەم بوارانە لە کوردستان تا رادەیەك هەن کە بتوانن کۆنفرانسەکان دەوڵەمەند بکەن، بەڵام وجودیان نەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا ئاستی توێژینەوەکان زۆر جیاواز بوون و هەندێکیان لە ئاستی ئەوەدا نەبوون تەنانەت لەوێدا دابنرێن و دوبارەکردنەوەی قسە سەرتاییەکانی خەڵکی تازە دەستبەکاربوی ئەم بوارانەبوو.
- نەبونی رایەڵەیەکی واقعی و دووری قسەکانی چالاکیەکە بەشێوەیەکی گەورە لە مەسەلە تایبەتەکانی ئەو بۆچون و بابەتە زەقانەی بیری خەڵکی بەگشتی لەم بارانەوە داگیر کردووە، بە تایبەتی پرسیارە سەرەتاییە فەلسەفیەکان(خۆنەدان لە بنەما سەرەکیەکانی فەلسەفە و خودا و ئایین و وردەکاریەکانی و پێغەمبەران، هیچی بۆقسە کردن لەسەر فکر و فەلسەفەی نەهێشتبووەوە).
- حسابی لەرادەبەدەر بۆ کاردانەوەی لاهوتیەکانی کوردستان بەتایبەتی ئیسلامی سیاسی و موجامەلەکردنیان، کە هەرگیز ئەمە وایان لێناکات باوەر بە ئازادی بکەن لەم بارانەوە و تەنانەت لەلای میانرەوترین لایەنیانەوە لە رووی فکریەوە، پرەنسیپەکانیان رێگە بەم چالاکیانە نادات، تا ئێستاش لە مێژوودا هەروا هاتووە .

بۆیە دەکرێت بە سودوەرگرتن لە کەموکوریەکانی ئەم چالاکیانە بۆ ساڵانی داهاتوو، دەکرێت بە شێوەیەکی چرتر و مکورتر زۆر شتی تر لەبەرچاو بگیرێت:

*هەوڵ بدرێت کۆنفراسەکانی داهاتوو، توێژینەوەی جۆری و خەڵکی نوخبە هاوشان لەگەڵ فروانکردنی بازنەی روماڵی راگەیاندنی چالاکیەکە بۆگەیاندنی بە خەڵکی کوردستان بە گشتی بێت، ئەمەش لەسەرجەم بوارەکان قازانجی زیاتر دەبێت، تەنانەت ئەم کارە لە بارەی کەمی خەرجی ئیداریشەوە بێت باشترە.

*تەکلیف کردنی خەڵکی پسپۆر لەم بوارە بۆ بەشداریکردن، نەك تەنها خەڵکی بیانی بەڵکو ئەوانەی خۆشمان کە ئاوێتەی کۆی گشتی بیری خەڵك بوون لە کوردستان و لە هەوڵی خۆیاندان بۆ

دانانی کاریگەری بواری فەلسەفی لەسەر کۆمەڵ .
*بۆ تێکەڵکردنی خەڵك بەم چالاکیانە، هەوڵ بدرێت چالاکی رۆشنبیری و پەروەردەیی هاوکات لەگەڵ بەستنی ئەم کۆنفرانسە بکرێت و، داوا لە وەزارەتەکان بکرێت بەشداری جدی و راستەوخۆیان لەو بارەدا هەبێت، بۆ تێکەڵبون و کارلێکی هاوبەش لەگەڵ کۆمەڵدا.
هیوادارم ئەو تولە رێگە روناکەی ئەم بوارە و ئەو نوزە نوزەی نێو ئەم جەنجاڵی و پشێویەی فکر و فەلسەفە لە کوردستان رێچکەی راستەقینەی خۆی بگرێت و کاروانەکەی بەڕێکەوێت بۆ ئەو ئاسۆ زۆر تەسکەی لە دوورەوە دیارە.

عیماد عەلی

پرسە□ … پشکۆ ناکام

□

□

…بە غەم و پەژارەیەکی زۆرەوە هەواڵی کۆچی دوایی (ب.گۆڕان)مان بیست ، بە خەسارەتێکی گەورەی موعارەزەی هەرێم ئەژمێردرێت ، کە لە 19/ی شوباتی ئەمساڵ لە “پیرمام” کۆچی دوایی کرد …(ب.گۆڕان) کە زڕ برای “ی.ن.ک” و براگەورەی □
” باڵی ڕیفۆرم” بوو لە تەمەنی کورتی خۆیا ئەکتیڤ و جێی هیوا بوو□ تا ئەو کاتەی تووشی نەخۆشی” شێر پەنجەی بنەماڵە بوون” بوو،□
ئیتر بەدەست ئەو دەردەوە ئەیناڵی تا دوا ساتەکانی ژیانی، جگە لە□ نەخۆشییەکەی کەووتبوە ململانییەکی توند و بوو بو بە دووبەشەوە، بەشێکیان پێیان وابوو نەخۆشییەکەی لە نەخۆش□
خانەی ” پیرمام ” چارەسەر ئەکرێت و بەشەکەی تریان پێیان وابوو لە نەخۆشخانەی ” خەڵک ” چارەسەری پێویست هەیە ، □
دوا جار لایەنگرانی ” پیرمام” سەرکەوتن و بوونە هۆی کۆچی دوایی□ لە نەخۆش خانەی ” پیرمام/بەشی پلە و کورسی” و دوای خۆی سێ نەوەی بە جێ هێشت بە ناوەکانی : سەلەفی، پارلەمانی،□
ئینتیهازی، کە ڕۆڵی بەرچاوویان هەبوو لە گیرسانەوەی لە نەخۆش□ خانەی پیرمام و دواتر گیان لەدەست یانی.........................□

خوای گەوەرە سەبووری بات بە هەموو لایەک □
” انا للعائلة و انا اليها راجعون “□
□
هاوڕێيانی لاوێتی ” ب.گۆڕان “□

من کۆيلەی تۆم … عيسا بۆتانی

گەر دەتەوێ
ئاسمانت بۆ گەسک دەدەم،
غوبار دەڕژێنمە سەر رووی ئاو،
گەر دەتەوێ تروسکايی دەکوژێنمەوە
تاريکايی دەتوێنمەوە
لە گلێنەی چاو.
هەرچی دەڵێی فەرمايشتە
ئەمن کوێرم لە ئاستی تۆ
پێمبڵێ خونچە هەڵوەرێ
بيقرتێنە باڵی جوانی،
گوێت داخە لە ئاست چريکە
باکت نەبێ بە گۆرانی…
زريانێک هەڵکە لە ئاگر
وشککە رەنگوبۆی چيمەن
دەريا بکە بە بەستەڵەک
با شەپۆل نەبێت بە ديمەن،
نيگاری پڕ لە رەنگ بێنە
بيهاوێژە نێو کوانوو،
عەورەتی شەونم داپۆشە
با بۆت نەبێتە بيانوو.
بڵێ بڵێسە بانگهێشت کە
بيخەرە نێو کۆڕی ياران
گڕی نەورۆز دامرکێنە
هەڵتەکێنە هەور و باران..
فەرمان بکە
چيت لێم دەوێ؟

گەر دەتەوێ
مز دەکەمە گەرووی شمشاڵ
کەو راودەکەم
قاسپەی دەبڕم
فڕین چ حاجەت پەڕ و باڵ…
گەر دەتەوێ هەنگوینی لێو
لێوانلێو بێ لە عیللەت و
مێشومەگەز،
تەورێک دێنم
پێی دادەپاچم رۆحی رەز…
دنکە هەنار دەدەم لە خاچ
برینی کۆن دەکولێنمەوە
دەپسێنم
ملوانکەی ماچ،
دەنووکی زاجل دەشکێنم
نامە نەگاتە یاری دوور،
لەجێی مێخەک،
دڕک دەدەم لە سێوی سوور.
گەر دەتەوێ
شوشە و گوڵدان
ببن بە تەلیسم و جادوو
فەرمان بکە بێ یەکودوو،
لەبن دێنم بۆنی عەتر
ئاوێتەی دەکەم بە گلێش،
نەفرەت لە هەرچی گوڵزارە
با هەڵوەرن
لە داخا ببنە خۆڵەمێش.
من چیم هەیە بێجگە لەتۆ
تۆ فەرمان کە
فەنايدەکەم
دیوان و دەستنووسی خانی،
کاکەمەم لەگۆڕ وەدەر نێم
تفکەم لەخۆی و باوانی.
هەر چیت بوێ فەرمان بکە،
من وادەکەم
خەون ببێ بە پارووی تاڵ،
خولەکێکی ئەم ژیانە

ببـێ ساڵ،
گەر دەتەوێ من وا دەكەم
لم و تاوێر
ببن بە خواردنەوە و خۆراک
لە نێو مێژوو هەستيتەوە
ببيتەوە هەمان سوارچاک..

عيسا بۆتانی
١٥ی شوبات2019

ويستم بتپارێزم … حازم جەعفەر

بە يەختێكی كۆن و ڕزيو،
ويستم لە گێژەنی ئاوەكان بتپارێزم.
بە حوشترێكی ددان كەوتوو،
ويستم لە گێژەلۆكەی بيابان بتپارێزم.
كە گەيشتيتە دەشتی غوربەت،
ترسم لە گورگە برسيەكانی ئەوێبوو ..
دەزانم؛
سەفەر لە شەمەندەفەردا ماندووت دەكات،
ئاگادارم تا ئێستا ناوێريت بە فڕۆكە بفڕيت.
وەك دار قاميشت لێهاتووە،
كەچی حەز بە وەرزشی بەيانيان دەكەی.
جاری يەكەم بوو چاوەكانم بينی توشی دەردە سەريتكردم.
كاتێكيش باڵا عەجيبەكەت نيشاندام وەك داڕمانی بەفر لە بەرزايی،
وەك سوتانی ئاگر لە جەهەنم تياچووم.
ئێستا؛
تێدەگەی هيچ شوێنێك لەسەر سنور خۆشتر نيە ..

حازم جەعفەر